

BPS/KKSP-0330-8/16

Warszawa, 19 lipca 2016 r.

Stanowisko na temat sytuacji archiwów

Działalność archiwów ma zasadnicze znaczenie dla zachowania kulturalnego dziedzictwa narodowego Polski. Zgromadzone w archiwach dokumenty są skarbnicą zbiorowej pamięci narodu i stanowią zapis przeszłości państwa polskiego w ciągu ponad 800 lat. Historia obeszła się z dokumentami przeszłości w Polsce wyjątkowo bezwzględnie, dlatego to, co ocalało, zasługuje na szczególną troskę ze strony obecnego i kolejnych pokoleń. Gromadzone w archiwach państwowych dokumenty są również źródłem informacji niezbędnych do prawidłowego, bieżącego działania w wielu dziedzinach życia społecznego, gospodarczego, naukowego, co przekłada się na postępujący wzrost ich znaczenia w funkcjonowaniu wielu obszarów państwa i życiu społeczeństwa.

Komisja zwraca uwagę na fakt, iż bezwarunkowy dostęp do informacji niezbędnej do prowadzenia działalności gospodarczej, zawodowej i naukowej jest jedną z istotnych funkcji współczesnego państwa. Ważnym elementem realizacji tej misji jest utrzymywanie sieci nowoczesnych archiwów państwowych, przyjaznych, ułatwiających dostęp do swoich zbiorów przy pomocy nowoczesnych narzędzi.

Z tego względu Komisja uznaje za konieczne wzmocnienie pozycji archiwów wśród instytucji zajmujących się gromadzeniem i przechowywaniem, a szczególnie udostępnianiem dziedzictwa dokumentacyjnego Polski. Powstałe na przestrzeni wieków i powstające obecnie dokumenty wymagają stałej, profesjonalnej ochrony, w tym rozbudowy nowoczesnej infrastruktury budowlanej archiwów państwowych. Komisja z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe realizacje inwestycji budowlanych, w tym w: Gorzowie Wlkp., Radomiu, Zielonej Górze, Gdańsku i Bielsku-Białej. Popiera starania dotyczące budowy Archiwum Narodowego w Warszawie i wzywa do podjęcia kolejnych, niezbędnych inwestycji w innych miejscach w celu zabezpieczenia ponad 550 km akt znajdujących się w państwowych i samorządowych jednostkach organizacyjnych.

Jednocześnie Komisja postuluje dalszy rozwój i zintensyfikowanie digitalizacji zasobów archiwalnych, dzięki czemu zwiększony zostanie dostęp użytkowników do zasobu, nieograniczony miejscem przechowywania. Digitalizacja dokumentów umożliwi również skuteczne zabezpieczenie zagrożonych zasobów archiwalnych i zmniejszy uciążliwość wynikające z braków lokalowych. Digitalizacji musi towarzyszyć rozbudowa systemów informacji o zasobach archiwalnych, nie ograniczona jedynie do archiwów państwowych, lecz obejmująca również inne instytucje. Archiwa muszą być wyposażane w nowoczesny sprzęt, umożliwiający realizację tych zadań, oraz zatrudnić kadre, posiadającą potrzebne do tego kwalifikacje. Archiwa stają obecnie przed problem zabezpieczenia dokumentacji elektronicznej. Bez odpowiednio wykształconej kadry posiadającej wysokie kompetencje w zakresie technik teleinformatycznych prawidłowe zabezpieczenie dokumentacji elektronicznej nie będzie możliwe. Dlatego kluczową kwestią jest zapewnienie odpowiedniego poziomu płac w archiwach, co pozwoli przeciwdziałać odpływowi kompetentnych i doświadczonych pracowników.

Przedmiotem troski Komisji są również problemy archiwistów jako grupy zawodowej. Mimo wysokiego wykształcenia i przygotowania zawodowego tej grupy, wynagrodzenia archiwistów należą do jednych z najniższych w administracji rządowej. Komisja zwraca uwagę, że brak stabilnej, dobrze wynagradzanej kadry może spowodować, że część zgromadzonych przez stulecia archiwaliów, pozbawiona należytej opieki merytoryczno-konserwatorskiej, zostanie utracona a stawiane przed archiwami zadania nie będą mogły być zrealizowane. Komisja uznaje, iż potrzebne są działania zwiększające wynagrodzenia archiwistów.

Komisja docenia również ogromną rolę kulturotwórczą archiwów społecznych, których działalność jest ważnym elementem dbania o spuściznę archiwalną i dlatego winny mieć one merytoryczną podporę ze strony Archiwów Państwowych. Uważa za niezbędne wsparcie merytoryczne i finansowe pasjonatów, gromadzących dokumenty przeszłości. Informacja o zasobach archiwów społecznych wraz z ich cyfrowymi wersjami powinna być udostępniana w sposób profesjonalny i zabezpieczona, za ich zgodą, w serwerach podległych Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Komisja zapoznała się z działaniami prowadzonymi przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w zakresie wsparcia i współpracy z archiwami społecznymi. Wyraża przekonanie, że dalszy jej rozwój jest potrzebny.

Komisja stoi na stanowisku, iż dopiero odpowiednie do potrzeb, systematyczne wsparcie ze strony państwa archiwów państwowych, archiwów społecznych i innych

instytucji zajmujących się gromadzeniem i przechowywaniem dokumentów archiwalnych sprawi, że będą one zabezpieczone, chronione, a co najważniejsze udostępniane.

Przewodniczący Komisji

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to be 'JF' followed by a long horizontal stroke ending in a small circle.

Jerzy Fedorowicz